

AITAGUREAREN INGURUAN

IRIGOYEN JAUNARENTZAT.

Irigoyen Jaunak gaiski entenditu du nik esan nuana. Etxekian nunbait guk generabilkian auzia... Orixo izan da guzia.

Aitagurearen "nola zeruan ala lurrean" aldatzeko zergaiti asko ziran izan, guk aipatu garaian. Bañan zergaiti bat ere ba'zan, formula ura ez aldatzeko: erriaren oitura, "nola zeruan ala lurrean" esateko erriak zuan oitura, alegia; gizarte-gauza izan oi bait-da olako erri-oitura. Eta orregatik, aldatzeko zergaiti oiek gora-behera, erriaren oiturak eskatzen zuan ez aldatzea. Bañan bitarte ortan bai bait-zan beste erri-oitura hat ere: Napparroa guztian, eta Bayona'ko a'derdi guztian eta Gipuzkoaren zatitxo batean gañera, bai bait-zan "zeruan bezela lurrean ere"esateko oitura; oitura orregatik erabaki zan aldakuntza egitea. Oitura ori izan zan aldakuntza aren zergaiti ta arrazoi-bide bat.

Bañan onek ez bait-du esan nai arrazoi onen barruan beste arrazoirik etzegonik, "nola zeruan ala lurrean" -formularen kontra. Eta arrazoi gogorrek benetan. Nik ez nituala aipatu ezik nere lenagoko YAKIN'en. Bañan zekitenekin ari bait-nintzan, ez nuan aipatu bearrik ere. Irigoyen Jaunak etzekizkiela? Bañan A.Mendizabal'ek-eta, ba'zekizkiten.

Zer arrazoi-bide ta zergaiti ziran aiek? Auxe bat eta ez nolanaikoa: Latinezko Aitagurean - eta baita gerkerazkoan ere - sicut ET nos dimittimus debitoribus nostris dionean, or dagola ET bat (orderaz TAMBIEN esan nai bait-du) "nola zeruan ala lurrean" esaten danean an sartzen ez

dana; eta "zeruan bezela lurtean ERE" esaten danean, ederkitxo sartzen dana: ERE. Orregatik uste izan da beti formula berriak ba'zuala arrazoi-bide eder bat formula zarraren kontra. Besteak beste, orixe: ERE orixe. Bere garrantzitzoa bai bait-da ERE orrek, edozeñek ulertu dezakean bezela. Ala ere arrazoi-bide ori gora behera, aldatu etzan aldatuko, Naparrua'ko ta Bayona'ko ta Gipuzkoa baxtar artako oitura-rik izan ez balitz. Oitura onengatik aldatu zan historice. Bañan berez, barru-barruko beste arrazoi bategatik.

Argi al dago orain?

:: : ::

Beste gauzatxo bat ere esan ditekete ari onixe jarraiturik. Formula su ola aldatu ezik, beste pusketatxo berri bat erantsi ere erantsi zitzaiola, Irigoyen Jaunaren aitak errezatu oi zuan Aitagure eder arri. Ez al da oraindaño konturatu Irigoyen Jauna? Orra bada.

Irigoyen Jaunak ba'daki, erderazko Aitagurean (eta berdin baita latinezkoan ere) El pan nuestro de cada día dionean, an sartzen dal baita dáncosle HOY bat ere; eta gure formula zarrean "Eman iguzu gure eguneroko ogia" esatean etzuala lekurik arkitzen HOY orrek. Bañan, len aipatutako Bayona'ko ta Naparrua'ko ta Gipuzkoa-zatiko Aitagurean ondotxe sartzen bait-zan HOY ori... "Egun iguzu gure eguneroko ogia"... Berriz ere orregatik sartu zan formula zarrean, orain dagon puxketa txiki ori, GAUR ori; ola : "Emaiguzu GAUR gure eguneroko ogia".

Orra bada, gauzak nola diran, eta nola izan oi diran. Ez nolnai, alegia. Eta ez det Irigoyen Jaunarentzat beste esanbearrik.

A. MENDIZABAL'entzat.

Zuk errezago ulertuko dezu noski, ta zuri laburrago itz egingo dizut.

Eta lenengo, itzal pixka bat izan bear zaiola Jaungoikoaren legeko zortzigarren aginduari. Ez da esan bear: "Hic dixit, destruite templum Dei..."

Nik ez nuan esan gure Aitagurea ondo dagonik; ez dagola ain gaizki baizik. Ondo dakizu nolako oker-umeak eta zuzendu-bearrak arkitu nizkion neronek. Estagola ain gaizki, zuk diozun bezain gaizki, esan nuan nik. Ala ere, bai errespetagarri; practice ez berez, bear bada; bañan bai erriarengatik; gizarte-gauza dalako, alegia.

Ta goazen aurrera.

"Barkaizkigutsu gure zorrak" etab. aldatzekotan (theorice, alegia), aldakuntza onela egin bear litzakela diozu: "Guk ere gure zordunei BARKATU EGITEN diegun bezela". Seguru al-zaude? seguru, EGITEN ori or bere lekuan dagola? Bada-ezpada, ikustatu ezazu, beste bein, Altube Jaunaren liburu bikaña. Susmo bai-det nik, zuk diozun bezela ez baño beste onela ez ote-lukean bear: "Guk ere gure zordunei BARKATU barkatzen diegun bezela". Ez al-derizkiozu?... Laugarren erantzuna eskatzen didazu, zure iru erantzunez gañera. Orra or nere laugarren erantzuna: Ez dala, "barkatu EGITEN", "BARKATU barkatzen" baizik. Elemento inquirido dalakoa emen ez bait-da zuk diozun bezela, "aditza bera", "aditzaren baietza" baizik. Eta, "aditzaren baietza", ots, cuantidad asertiva del verbo, elemento inquirido danean, ola uste bait-det Altube Jaunak esaten duan. Dana dala, ikustazu or zero-rrek (1), Eta goazen aurrera.

Gauza oiei buruz guztiok erabaki bat artu ezkerok, gizarte-gauza aldatu ez ote litekean-edo, diozu: guztiok "gure zordunei barkatzen DIZKIEGUN bezela" esatea erabakiko bagendu, alegia. Orduan, lengo forma social ura urratu ta desegiña geldituko litzakela, alegia... Bañan uste al dezu euskalzale guztiok erabaki ori artzea, gure erri guztiak artzea litzakela? Erria, euskalzaleez gañerako beste zerbait da, askotaz ere zabalagoa. Gure erabaki guztiak al-perrrikakoak lirake gai orretan; erriak bere bidetik jarraituko luke. Erabakiak gora-behera diot. Zabalkundea, apostoladua bakar-bakarrik da forma socialak aldatzeko indar duana. Baña poliki-poliki ta esarian-esarian. Erabakiz eta dekretok, ez. Forma social entzat ez da dekretorik. erabaki guztiak goora-behera, diogun berriz ere, gizarte-gauzak berdin jarraitzen dute... Ara: len ere inoiz esan det-eta suak, fraideok, konbentu-komplejoa dezute: uste dezute gi-

za-artean, konbentuetan bezela, gauzak erabakiz egiten dirala. Ez, A.Mendizabal, ez.

Beste gauzatxo bat. Gai oietan amets egitea da, gauza bat aldatu dalako, bita iru ta lau ere berdin aldatu ditezkeala uste izatea. Bat ahal bada, bi erdi-ahal da; ta iru, ahal-laurden; eta cla, gero ta ahal txikiago; eta aizkenik, batere ez, eziña. Ori ere gizarte-legea da.

Beste bat oraindik: bereizkuntzak, bereizkuntza diranez, arau orokarrak aña itzal merezi ez dutela uste izatea, ez da uste zuzena. Arau orokarra bezela bereizkuntzak ere "ala diran egite batzuek" dira; batzuek bezainbeste; eta itzal berdiña zor zaie. Arau orokarrari, baztar zabalagoa dualako, deritzaio orokarra; eta bereizkuntzari, baztar estuago dualako, "bereizkuntza". Bañan izatez (zabal-estuz, ez), izatez, biok "lege" dira; bat bezain beste; biok indar berdiñeko. Ez dago, beraz, ez bat ez bestea gutxies-terik. Goiko Jauna bezelaxe, lege da Jaungoiko, "bereizkuntza" diogun arren.

Gañerakoan, ez det beste ezer lenari erantsi bearrrik. Gogaitgarri litzake gañera. Eta neroni ere ala ez nadin, agur dizut onenbestez.

Lekuona sabarrak.

(1) Altube Jaunaren liburu bikaña berriz ikusteko esaten didazu. Nunbait, ez duzu zuk ikusteko betarik izan...!? Ikusi dut ba, beste berriz; eta "konbentu-komplejorik" gabe begiratu ere. Leendik ere bein baño geiagotan astarrikatua nintzan bertan gai berori, eta buruz nekian orrigarrena: 26 orrialdean dago. Auxe esaten da: "El euakera posee dos fórmulas apropiadas para expresar exactamente esa idea... ETORRI dator aita, eta ETORRI EGIE da aita" (Ikusi 27 or.) Gurera etorririk: "Berdin berdin dirala BARKATU EGITEN eta BARKATU BARKATZEN". Entzun? Berdin dirala zure laugarrena eta nere irugarren erantzuna. Lekuona Jauna, "seguru nago, seguru EGITEN ori bere lekuan dagola"z. Gañera Altube k berak esango dizu bere liburu bikañean, zein dan galdekisun edo elemento inquirido, clako esaeratan: "aditza bera"